

**RIIGI JA OMAVALITSUSASUTUSTE
TEENISTUJATE AMETIÜHING**

reg.nr. 80071818

Parda 3-221 10151 Tallinn

e-mail: riigi.oma@rotal.ee

Tel: 5250063

Avalik pöördumine: hoolekande kriis ei tohi jääda vaid alamakstud töötajate õlule

Kalle Liivamägi

Riigi- ja Omaavalitsusasutuste Teenistujate Ametiühingu esimees

Eestis räägitakse hoolekandest sageli alles siis, kui inimene on jäänud abita, pere kurnatusest läbipõlenud või hooldekodu töötaja sattunud eluohtlikku olukorda. Ometigi peaksime rääkima hooldamisest nii kodus kui hooldekodus palju laiemalt. Arutama algatuseks, kas ja kuidas peab riik kaitsma töötajaid ning kui palju riik ja ühiksond hooletööd üldse väärtustab.

Riigi- ja Omaavalitsusasutuste Teenistujate Ametiühingu nimel pöördun Vabariigi Valitsuse, Riigikogu, Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti ja avalikkuse poole valusa sõnumiga: erihoolekanne ja hooldusvaldkond on kriisis ning see kriis ei lahene ilma hooldajate ja tegevusjuhendajate töö väärtustamiseta. See tähendab töötajatele kõrgema palga maksmist, töökeskkonda turvalisemaks muutmist ja piisava personali palkamist.

Euroopa Parlament rõhutab oma hiljutises seisukohas, et demograafiliste muutuste tõttu on meil peagi hooldust vajavaid inimesi rohkem kui seni ning hooldusülesanded tuleb jagada ühiskonnas võrdsemalt. Hoolduskohustus ei tohi jääda nähtamatuks, vaid naiste ja pereliikmete või alamakstud töötajate õlule. Parlament tõdes õigesti, et hoolekanne ja hooldustöö on ühiskonna, ka majanduse alustala ning seda ei saa käsitleda iseenesestmõistetavana.

Eestis on see sõnum eriti oluline erihoolekandes, kus tegevusjuhendajad toetavad psüühilise erivajadusega inimesi, kelle igapäevane toimetulek sõltub professionaalsest abist, juhendamisest ja järelevalvest. See on töö, mis nõuab nii teadmisi, vastutustunnet kui valmisolekut tegutseda ka keerulistes ning vahel lausa eluohtlikes olukordades.

Töötaja turvalisus peab olema sama oluline kui teenuse kättesaadavus

Riigikontrolli ülevaade näitab, et erihoolekande teenuskohtadest on suur puudus, järjekorrad on pikad ning inimesed peavad sobiva koha leidmiseks läbima aastatepikkuse kadalipu. Samal ajal on riiklik rahastus jäänud aastaid alla tegelike kulude. Kui teenuse hind katab keskmiselt vaid veidi üle 60% kuludest, pole võimalik tagada ei piisava personali olemasolu, maksta õiglast palka või üldse teenust turvaliselt osutada.

Selle kriisi keskmes on töötajad. Hooldajate ja tegevusjuhendajate nappus on madala palga, suure koormuse, ebapiisava rahastuse ning töö ohutuse alahindamise tagajärg. Kui töötajal lasub suur vastutus, kuid tema palk ei võimalda äraelamist - siis lahkuvad kogenud hooldajad ja tegevusjuhendajad tööle valdkondadesse, kus nende panust väärtustatakse rohkem. Uusi töötajaid on aga järjest raskem leida ning tööle jäänute koormus suureneb veelgi ja koos sellega kasvavad ka tööga seotud riskid.

Märtsi juhtum, mil hoolealune ründas hooldajat kääridega - tõendab, et töötajate ohutus peab olema tagatud ja seatud töökorralduse esmaseks eesmärgiks. Hooldaja või tegevusjuhendaja ei tohi jääda üksinda. Eriti olukorras: kus tal puudub piisav info kliendi seisundi kohta, kus meeskond on alamehitatud või kus kriisiolukorra lahendamine sõltub ainult ühe töötaja kogemusest ja hetke õnneloosist.

Hoolekande töötajate palk tuleb tõsta vastavusse nende töö vastutusega

ROTAL-i ja hoolekandes töötavate inimeste nimel nõuan kolme otsustava sammu astumist:

1. Erihoolekande tegevusjuhendajate ja hooldajate töötasu tuleb tõsta tasemele, mis vastab nende töö vastutusele. Tegevusjuhendajate töötasu alampiir peab olema vähemalt 80% Eesti keskmisest palgast ehk ligikaudu 1700 eurot bruto. See on mõistlik nõudmine - miinimum, et hoida valdkonnas tööl inimesi, kelle tööpanus on ühiskonna jaoks hädavajalik.

2. Tuleb muuta erihoolekande rahastusmudelit nii, et teenuse pearaha kataks tegelikud kulud. Praegu toimib süsteem töötajate madala palga, ülekoormuse ja teenuseosutajate pideva kokkuhoiu arvelt. Seega tuleb rahastust planeerides arvestada eelarves ka tööjõu palgatõusu, väljaõppe ja tööohutuse tagamisega; kriisiolukordade ennetamisega ja töötajate toetamisega ning lisaks ka hoonete ja inventari korrashoiuga. Erihoolekande hoonete planeering ja ruumid peavad toetama nii hoolealuste kui töötajate turvalisust.

3. Töötajate ohutus tuleb seada hooldusvaldkonna korraldamisel kesksele kohale. See tähendab paremat infovahetust Sotsiaalkindlustusameti, teenuseosutajate, eestkostjate ja tervishoiusüsteemi vahel. See tähendab ka piisavat personali, regulaarset väljaõpet, toimivaid riskihindamisi, kiiret abi ohuolukordades ning psühholoogilist ja õiguslikku tuge töötajatele, kes on tööl sattunud rünnaku või muu raske juhtumi ohvriks.

Hooldajate töö vajab tunnustamist nii palgas, töötingimustes kui riigi otsustes

Euroopa Parlament on kutsunud liikmesriike liikuma hooliva ühiskonna suunas. Hooliv ühiskond ei tähenda ainult seda, et abivajaja märgatakse. See tähendab ka seda, et inimest, kes teda iga päev aitab, ei jäeta vaesusrisi, läbipõlemise ja vägivallaohuga üksi.

Me ei saa ehitada inimväärset hooldussüsteemi töötajate ennastsalgavusele ja vaikivale kannatamisele. Hooldajad ja tegevusjuhendajad teevad tööd, mille väärtus avaldub iga päev inimeste turvalisuses, toimetulekus ja väärikuses. Nende töö vajab tunnustust, seda ka riigi otsustes.

Kutsun valitsust ja Riigikogu üles käsitlema erihoolekande rahastamist mitte kuluna, vaid vältimatu investeeringuna hoolealuste turvalisusesse, töötajate õigustesse ja ühiskonna sidususse. Kõige haavatavamaid inimesi ei saa hoida süsteem, mis jätab nende eest hoolitsevad töötajad kaitseta.

Ühtlasi teen ettepaneku kohtuda esimesel võimalusel valdkonda valdavate ametnikega ja arutada sisuliselt erihoolekande rahastamist, hoolekandetöötajate palga- ja töötingimusi ning tööohutuse tagamist. Hoolekandetöötajate esindajana olen valmis kohtumisel tutvustama töötajate tegelikku olukorda, jagama valdkonnast kogutud kogemusi ning esitama ettepanekud olukorra parandamiseks.

Lugupidamisega ja vastust ootama jäädes,

Kalle Liivamägi

ROTAL-i esimees